

Bøger & Venner,
du aldrig glemmer...

Indhold

Indledning	4
Læseakrobaterne	
Gå på opdagelse ...	6
Børn leder gennem fællesskab	8
Tegneserierevolutionen m/ Christine Reinwald	
Sig ja til at prøve jer frem ...	12
Tegn smukt, tegn grimt, bare tegn!	14
SMASK – læs (højt) med mad i munden	
550 familier, quiz og præmier	18
Gør din højtlæsning levende	
Med en ægte prof	22
Broer & Bøger	
Design af magiske læserum	24
Venskabet mellem skole og bibliotek	
Noget på spil	28
Tips til projektlederne	30

© Odder Bibliotek

Tekst og foto

Karin Grand

Grafik forside og bagside

Christine Reinwald, uddrag anvendt i folder

Grafisk opsætning

vokseverk.dk

Trykt hos Printwerk, Højbjerg, 2023

Projektleder Karin Grand, biblioteksleder Jesper Simonsen
Følgebibliotek Skanderborg v/Anne Mette Høncke

Projekt "Bøger og venner du aldrig glemmer" er gennemført i samarbejde med Parkvejens Skole, Skovbakkeskolen, Vestermarks skolen, samt skolerne i Saksild, Hou, Hundslund og Gylling.

Med støtte fra Slots & Kulturstyrelsen.

Visuel dækserviet til SMASK udarbejdet af Eva Knutz og Thomas Markussen i samarbejde med Odder Bibliotek, tekst og kampagnekoncept af Karin Grand, logo af Trine Skjelborg.

Tak til

Kultur- og fritidschef Niels Christian Simmelsgaard.
Personalet på Odder Bibliotek, strategiske og pædagogiske ledere, PLC ansvarlige, lærere og medvirkende kunstnere.
Særlig tak til Christine Reinwald, designer Nina Rüder, skuespiller Jesper Dupont, proceskonsulent Alexandra Hasdorf samt forstander Sebastian Bune.

Hjertelig tak til Læseakroberne og deres forældre samt alle medvirkende børn.

Indledning

— ved projektleder Karin Grand

Den første vellykkede overlevering af læselyst sker næsten altid fra voksen til barn. Gennem nærhed. Overgangen til forestillingernes verden kræver en indvielse. I mit eget tilfælde blev min kærlighed til bøger vækket gennem min fars godnat-læsning, som han krydrede med improviserede anekdoter og historiefortælling fra barndommen. Jeg elskede det. Trygge rammer, så eventyrene kunne folde sig ud i fantasien.

Ikke alle børn er så heldige at have forældre, der stimulerer fortællelysten. Nogle børn hører eller ser i dag deres første historier på en skærm. Uanset hvor god fortællingen er, giver det ikke den samme følelsesmæssige nærhed. Det er et problem. Fordi historierne ikke går dybt nok ind. Meddigtningen bliver for svag og der skabes afhængighed af letfordøjelig underholdning frem for empati og ægte indlevelse i andre menneskers liv. Lytning og læsning giver vitalitet og selvbevidsthed, der fører til skabertrang.

Følelsen af at man kan forme sit eget liv.

Odder Kommune var så vidt historien går verdens første til at indføre ipads til alle kommunens børn allerede fra 1. klasse. Det skete i 2011. Dengang blev det betragtet som visionært. I dag er man i gang med at evaluere denne strategi.

Som projektleder for 1,5 års indsats for læselysten på Odder Bibliotek (2022-2023) har jeg stået i spidsen for at udvikle et tættere samarbejde med kommunens 7 skoler, særligt de 3 by-skoler: Parkvejens Skole, Skovbakkeskolen og Vestermarken. Men også de 4 landsbyskoler har været involveret: Saksild, Hou, Hundslund og Gylling. Vi er nået langt, ikke mindst takket være medvirken fra en lang række forfattere og kunstnere, der har arbejdet direkte med børnene, lærerne og jeg selv. Min egen baggrund som filmskaber og historiefortæller har givet mig drivkraften mod de afgørende gennembrud. Begyn-

delse – midte – slutning. Masser af drama i den midte. Vi er ikke de samme som før, og sådan skal det være.

Der findes mange gode projekter og råd om, hvad der skal til for at aktivere børns læselyst. Jeg har i denne folder fokuseret på at give et indtryk af, hvad jeg mener, der skal til for at implementere de gode råd på en måde, så det virkelig rykker.

For der hvor de gode koncepter og intentioner ind imellem falder til jorden. er i fortolkningen og iværksættelsen – når samarbejdet mellem biblioteker, skoler og forældre skal etableres. Det er forskellige verdener og hverdage, der skal finde frem til et fælles sprog, og rent praktisk kan noget så simpelt som det at aftale et møde være så vanskeligt, at det kommer til at stå i vejen for, at et projekt kan gennemføres med den energi og overbevisning det kræver for, at børnene for alvor begynder at involvere sig.

Derfor er folderen her bygget op som en fortælling om, hvad vi gjorde, hvornår og hvorfor. Så processen og mellemregningerne ikke går tabt. Mange valg vil måske virke åbenlyse. *Easy peasy*. Men enhver der har prøvet kræfter med opgaven vil vide, at det som ser enkelt ud på papiret kan virke

umuligt, når det skal føres ud i virkeligheden. Men det er det ikke! Med åbenhed, kløgt og en hel masse kærlighed – for det skal der til – kan det lykkedes. Det er teamwork og opgaven er så vigtig, at ingen kan undværes. For mig som projektleder førte processen efter flere år i udlandet til et bevægende møde med mine rødder, mit sprog og min barndom.

Læseren vil nok fornemme, at den foreliggende tekst derfor også er en personlig beretning. Om at vække noget til live, som ikke ville lægge sig igen.

Hvad der startede som lidt af et soloprojekt har nu forgrenet sig ud på flere hundrede mennesker, der alle brænder for bøger, tegneserier, og hvad vi kalder kunst. Ikke mindst børnene, som er dem, det hele handler om.

Jeg håber, at vores fortælling i byen ved åen, vil virke som inspiration for andre, der har lyst til at gøre en forskel.

Læseakrobaterne

— gå på opdagelse

Udgaven af Michael Endes "Den uendelige historie", jeg læste som barn, stod stadig på hylden på mit gamle skolebibliotek i Saksild, da jeg besøgte 5. klasse tidligt i projektperioden for at spørge ind til deres læsevaner.

"Hvad er din yndlingsbog?" var mit indledende spørgsmål.

Mange børn har en yndlingsbog, og de ler med begejstring. Nogle har ikke. En vil måske ligefrem svare "*ingen! jeg hader at læse*". Hvis man ønsker at flytte på den holdning, er det en god idé at reagere med lige så stor interesse og accept på begge reaktioner.

Jeg havde selv to store poser med mine yndlingsbøger med og fortalte dem om hvordan, de har givet mig forståelsen af, hvem jeg er, og hvad jeg vil bruge mit liv på. Indlevelsesevne og fantasi til at digte min egen livshistorie frem. Fortæl hvorfor det er

vigtigt at finde glæden ved at læse. Glem for et øjeblik, hvad forskningen siger og del først, hvad din egen gejst går ud på.

5. kl syntes, det var ret sjovt, at jeg havde boet i flere lande, lavet film, skrev på en bog og havde gået i 5. klasse i samme lokale som dem. Det var min krog i dem. En anden var måske, at jeg sagde, jeg var på udkig efter hvem af dem, der kunne tænke sig at blive forfattere. Hvilket er sandt.

Det kræver lidt ekstra energi at dele åbent fra hjertet om, hvem man er. Sætte sig selv i spil. Men hvis man vil vække noget i børnene på den korte tid, man har som besøgende, er det vigtigt at gøre det. Jeg lader dem altid se, hvem jeg er. Så der skabes tillid til, at de også kan åbne op.

Nysgerrigheden rækker langt. Jeg siger ikke børnene imod, når én prøver at provokere. Værdsæt i stedet deres oprigtighed.

"Jamen det er også vildt kedeligt at læse, hvis man ikke har fundet den rigtige bog endnu..." Vær opmærksom på reaktioner, og hos hvem du fanger interessen. Så starter man der og bygger bro til de andre. Anerkend dem der tør sige, at de godt kan lide at læse. Men ikke så meget, at de føler sig udstillet.

Mange vil sige, at de synes det er sjovere at lave alt mulig andet. Sport eller sociale medier. Anerkend at du også har det på samme måde nogle gange. *"Det kan være lidt svært at komme i gang, men hvis man holder fast, bliver det pludselig sjovt."* Børnene siger det bedre selv. *"Man skal ligesom ind i bogen."*

”

Børn (og voksne) lægger mere mærke til, hvem man er, og hvad man udstråler, end hvad man siger.

Efter timen blev jeg omringet af 4-5 piger, der ville vise mig de fedeste bøger på biblioteket. De hev den ene titel ned fra hylden efter den anden. *"Den her er bare SÅ god!"* *"Den her skal du læse!"* På et øjeblik var hele bordet dækket, og det stoppede ikke der. Vaskeægte læseheste med en dygtig skolebibliotekar, der holdt dem til ilden.

Jeg vendte tilbage et par uger senere for at mødes med denne flok for at spørge mere ind til deres læselyst og blev imponeret over, hvor gode de var til at inspirere og komplementere hinanden. Sådan opstod idéen til inspirationsgruppen "Læseakrobaterne".

Læseakrobaterne

— børn leder gennem fællesskab

Navnet Læseakrobaterne er inspireret af bevægekunsten parkour. Som akrobater der bevæger sig på det yderste af tåspidserne for at begejstre sit publikum, strækker de sig ud, tager chancer og går på opdagelse i nye temaer og historier.

Spænding og forventning er for både børn og voksne et vigtigt element i læsningen. En god læseoplevelse kan være meget sanselig. Som at svinge sig i en trapez eller lave parkour på gaden. I kombination med den ro det giver, når man fordyber sig med en bog i en varm og rolig krog. Måske sammen med sin bedste ven.

Læseakrobaterne har i over et år mødtes med mig på Odder Bibliotek hver tirsdag kl. 15-16.30. Vi runder snart 50 møder. Der har været et stort engagement fra børnene, som understøttes af deres forældre, jeg som projektleder ofte er i kontakt med. Forholdet minder på den måde mere om det skoler eller fritidsklubber kan have med forældre, end hvad en biblioteksmedarbejder sædvanligvis vil have.

Men hvorfor ikke?

Hvad ville der mon ske med læselysten, hvis man i stedet for at skære ned på biblioteks personalet i Danmark øgede nærværet af professionelle mennesker, der elsker litteratur?

”

Mine venner bliver overrasket over, at man kan gå til læsning i sin fritid.
Fantastisk.

Mor til læseakrobat

Efter mit møde med børnene i Saksild besøgte jeg de tre by-skoler for at rekruttere akrobaterne til at deltage. De dukkede op fra 5 forskellige skoler, også to af landsby-skolerne – 5 og 10 kilometer væk fra biblioteket. Både for at deltage i læsestimulerende aktiviteter og for få indflydelse på vores læselyst-projekt.

De var 7 modige børn til at starte med, siden voksede gruppen til 15, hvilket var grænsen for, hvor mange vi kunne være på biblioteket uden at forstyrre eller blive forstyrret.

Fælles for børnene var, at de elskede at læse. For nogen betød det, at der blev set lidt skævt til dem fra kammeraterne i skolen, for andre ikke. Det stærke fællesskab, der

”

Når man læser stimulerer man følelserne og dermed kroppen. Ligesom man under fysisk bevægelse påvirker sine tanker.

Under en fælles højtlesning støder vi en dag ind i ordet "det underbevidste". (mon ikke det var i MOMO...) "Ved I hvad det er?", spurgte jeg. Hænderne ryger i vejret. "Det ubevidste er det man ved. Men man ved ikke, at man ved det", siger Adam fra 5. kl. klart og tydeligt. "Det er et forskudt hukkommelseslager, som man kan få adgang", supplerer hans ven Emil.

voksede frem omkring læsningen i løbet af året blev et stort bidrag til udviklingen af læselyst-projektet som helhed. I min rolle som projektleder var det her, jeg fik fornemmelsen af, hvilke metoder eller nye koncepter, der kunne få en positiv effekt på skolerne. Læseakrobaterne viste mig, hvad der var muligt.

Uden Læseakrobaterne var etableringen af en særlig Tween lounge ikke blevet integreret i bibliotekets vision. Nogle gange skaber man et rum med intention og håb, om at nogen vil indtage det. Her var det omvendt. En ny gruppe lånerne rykkede ind på biblioteket og inspirerede os til at skabe et rum til dem. Ikke til et lille barn og heller ikke til en voksen. Til dem midt imellem. In between.

LIDT AF HVAD VI HAR LAVET I LÆSEAKROBATERNE:

Rundbord om gode læseoplevelser

Præsentation af nye bøger fra børnebibliotekar

Skrevet historier og læst dem højt

Visualiseringsøvelser om billedbøger

Højtlæsning, mens vi tegnede

Forfatterbesøg: Julie Midtgaard, Kenneth Bøgh Andersen

Produceret kampagnefilm til SMASK med 10 gode råd

Præsenteret nye projekter som "Tegneserie-revolutionen" på skolerne til morgensang

Medvirket i next library 2022 på DOKK1 med filmen "Breve til fremtiden" om leg, demokrati og bæredygtige udviklingsmål

Bidrog med input til design proces af TWEEN lounge med designer Nina Rüder

Skabte et 4 meter bredt kunstværk ud fra nye procesværktøjer overleveret af koospilot Alexandra Hasdorf

Definerede deres Nordstjerne som "det at inspirere andre børn til at læse i fællesskaber"

Lavede boganmeldelser, øvelse i at dele dem på skolebibliotekerne

Deltog i højtlæsningskursus med Jesper Dupont og forældre

Medvirkede på national temadag med Herning Centralbibliotek i Odder, hvor de fremførte deres digte og gav gode råd om læselyst

Sig ja til at prøve jer frem ...

— Fremskridt for læselysten er mulig og indsatsen værd

Som projektleder er det vigtigt at demonstrere, at fremskridt for læselysten er mulig og indsatsen værd. Jo før og jo mere konkret, jo bedre. Det er en energi og et momentum, der skal bygges op og holdes kørende. Børnene skal mærke, at der sker noget!

I Odder blev den første sten lagt med udgivelsen af en tegneserie-antologi med 120 medvirkende børn fra Parkvejens Skole. Værket blev fejret med en fernisering på biblioteket for forældrene, hvor de stolte børn fik udleveret en kopi af bogen. "Vi har udgivet en bog!" Så var vi i gang.

Flere lærere udtrykte, at de i starten ikke følte sig sikre på, at projektet kunne gennemføres. Slet ikke med så kort en tidsramme. Så da det lykkedes, tog samarbejdet fart derfra. Det skabte tillid, nysgerrighed og vilje til at engagere sig yderligere, hvilket

spredte sig som ringe i vandet til de øvrige skoler. Usikkerhed er et godt tegn på, at man er i gang med at skabe noget nyt. Success, fiasko, feedback eller kritik giver inspirationen til det næste projekt. Man skal selvfølgelig forberede en klar og tydelig vision, men også passe på med ikke at være for tilbageholdende og forsigtig. Grundighed er fint, perfektionisme er en langsom dræber af gejst og kreativitet. En tendens jeg som udefrakommende er stødt på i biblioteksverdenen nogle gange. Her kan skolerne, og fremfor alt børnene byde på en friskhed, fordi man er vant til at agere i en hverdag, hvor følelserne sidder udenpå tøjet. Grin, gråd, glæde eller konflikt bliver ikke gemt væk hos børn.

Efter reformer, nedskæringer og andre ovenfra kommende tiltag i skolesystemet, kan det være svært at tyde intentionen fra

samarbejdspartnere udefra. Fra bibliotekets side er det derfor afgørende at være bevidst om, at man skaber en slags forstyrrelse på skolen, når man nærmer sig med en invitation til samarbejde. Midt i en skema-lagt hverdag og et planlagt årshjul. Ligeså vigtigt som at forstå en vis skepsis, er det at stå ved, at forstyrrelsen man tilbyder er konstruktiv og en tilføjelse af ressourcer. Der er dog ingen grund til at pakke budskabet ind, det kræver fælles ansvar og parathed at komme i mål.

Efter mit første møde med det samtlende PLC-organ for de 7 skoler, stod det klart, at det ville blive en tidskrævende proces at få alle med om bord på projektet. Det var nødvendigt at starte et andet sted, hvis børnene hurtigt skulle mærke effekten af de tilførte ressourcer.

Til alt held var døren åben på Parkvejens Skole. Efter første møde med den pædagogiske leder for mellemtrinnet blev jeg inviteret med til det ugentlige lærermøde, hvor jeg fremlagde forslaget til det første samarbejde. Det involverede omkring 135 børn og deres lærere og bestod af:

TO DAGES WORKSHOP FOR MELLEMTINNET

4.-5. klasserne – tegneserie workshop med **Christine Reinwald**

6. klasserne – novelle og tegneworkshop med forfatter **Adam O.**

Modtager- og specialklasser – animations-workshop med **Hanne Pedersen**

Omfanget var nok til at skabe spænding og en smule nervøsitet. Lige præcis hvad vi havde brug for. Den kreative energi, der bobler. Lærerne sagde ja.

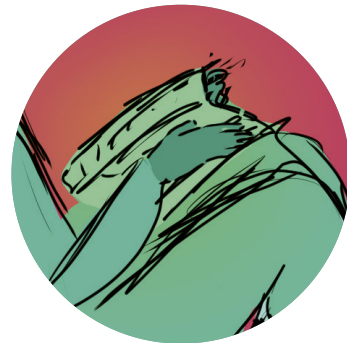
Alle tre kunstnere etablerede en positiv kontakt med børnene med deres inspirerende og unikke tilgange til det at fortælle en historie. **Christine Reinwald**, som både er tegneserieskaber og uddannet folkeskolelærer, håndterede i samarbejde med lærerne hele 4 klasser på én gang og var formidabel til at gribe forventningen og bruge den. Vi gik derfor videre med dette projekt og tog det videre til Skovbakkeskolen og Vestermarken.

Men hvorfor tegneserier?

Hvad har det med læselyst at gøre?

Tegn smukt, tegn grimt, bare tegn!

— Dreng med afesi opdagede, at han kunne tegne.

En af de smukkeste oplevelser under Tegneserierevolutionen var, da en dreng med afesi og et meget begrænset sprog opdagede, at han kunne tegne. Ikke bare tegne, men tegne godt. Hans detaljerede og betagende motiv fik forsiden på antologien og forfatteren **Adam O.**, der havde mødt ham, sendte ham et personligt brev med en original tegning. Her opfordrede han ham til at blive ved med at tegne, fordi han var så god. Vi overleverede det til ham midt i en hjemkundskabstime, foran alle klassekammeraterne, og han så ud til at vokse 20 meter.

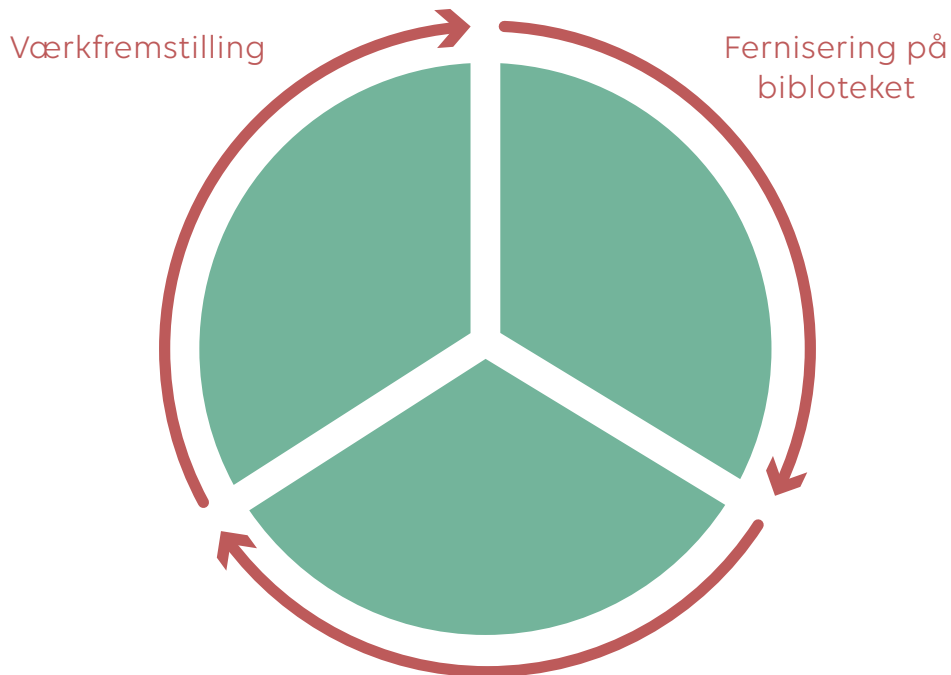
*"Man kan få rigtig mange af de børn med, som måske kan have svært ved at læse en tekst, der kører ud i ét", bekræfter **Christine Reinwald**.*

Ugen inden workshoppen forberedte vi børnene gennem at præsentere dem for

en bred vifte af tegneserier, der gav dem et større kendskab til genrens muligheder. De besøgte klassevis skolebiblioteket og mange blev overraskede over, hvor spændende og varierede de var.

På alle tre skoler, fik eleverne opgaven at producere én sides tegneserier. **Christine** gav dem let omsættelige teknikker, så de hurtigt kom i gang. De arbejdede med 7 fortrykte rammer, talebobler, skraveringer og ikke mindst fik de tilladelsen til at "tegne grimt". En øvelse der skal kaste de værste hævninger og præstationsangst væk, så man opdager, hvor meget man kan fortælle med få virkemidler og uden at have et særligt talent. Lærerne udtrykte overraskelse over nogle af eleverne, der viste sig fra helt nye sider. Nogle, der normalt var uengagerede, var pludselig blevet *hooked*.

Stafet til en ny skole

Eleverne skrev alle en figur og en location på et stykke papir og lagde dem i en hat. De trak derefter tilfældigt den kombination, de skulle digte deres historie ud fra. Først som skitse og derefter som rentegning.

En påskehare på Samsø, et jordbær på månen eller en vandpyt i Kvickly. Det ledte til stor opfindsomhed hos børnene.

Lærerne fik udleveret en detaljeret plan for dagene forinden workshoppen. Desuden afholdte de et onlinemøde med **Reinwald**, så alle var forberedte på, hvordan de bedst kunne støtte eleverne i processen frem mod den stramme deadline. Lærernes indstilling til projektet ændrede sig markant efter disse to skridt på vejen. De begyndte at glæde sig. Siden fremhævede de i vores evaluering

styrken i at få besøg og inspiration udefra, ikke kun for børnene men også for dem selv.

Stort set alle elever kom i mål til tiden og alle historier, kom med i antologien. Der var koncentreret stemning og mange arbejdede løs i frikvartererne for at blive færdige. Tydeligt var det, at det betød noget for dem. Ligesom mange lærere bemærkede, at det var stærkt motiverende for eleverne at vide, at der ville blive udgivet en rigtig bog, som skulle præsenteres for deres forældre.

På biblioteket oplevede vi i ugerne efter projektet, at flere af børnene kom for at låne nogle af de tegneserier, de var blevet introduceret til.

Da projektet gik videre til Skovbakkeskolen introducerede **Christine** dem til begrebet zines. Mikromagaziner, hvor børn selv kan udgive deres historier og distribuere dem, uden at gå til et forlag. Jeg holdt inden workshoppen møde med elevrådet, der selv organiserede en udgivelse i hver klasse med en forside, som alle bidrog til. Også dette koncept virkede tilsyneladende identitetsskabende. Eleverne fremstod stolte og selvbevidste, som havde de taget lidt af kunstnerrollen på sig.

”

Brug dem som inspiration. Kig i dem som tegneserie-skabere og ikke som læsere. Og se så, hvad du kan hugge. Det er et rigtig godt tip

Christine Reiwald

Det mærkede vi specielt til ferniseringen på biblioteket, hvor eleverne skiftevis fremlagde tankerne bag deres individuelle tegneserier, der blev fremvist på storskærm. Meget imponerende. Ferniseringerne var i hele projektperioden en integreret del af vores metode, der var med til at skabe positive forventninger og momentum til næste skridt.

Omkring 300 børn i Odder fik oplevelsen af at deltage i den fredelige, men kraftfulde, Tegneserierevolution.

smask - læs (højt) med mad i munden

— 550 familier, quiz og præmier!

Hvad er forældrenes rolle i forhold til børns læsning? Mange læselystprojekter har fokus på samarbejdet mellem skole og bibliotek, selvom forældrenes rolle er den mest afgørende.

Forskningen peger på, at især skolernes indsats går tabt, hvis der ikke er opbakning og litteratur i hjemmet.

Vores eget spørgeskema om læselyst besvaret af 400 børn afslørede, at ganske få elever fra mellemtrinnet i Odder Kommune taler om litteratur med deres forældre ligesom få læser af ren lyst. Børnene foretrak i stedet fritidsaktiviteter, der havde social karakter. Sport, musik og sociale medier.

Så hvordan kan man gøre læsningen til en social oplevelse? Tænkte vi.

Her opstod idéen til **SMASK**-kampagnen, hvor vi inviterede familierne til at læse højt sammen efter aftensmaden i 10 minutter – en uge i træk.

Fra Tegneserierevolutionen erfarede vi, at det virker stærkt motiverende, når mange mennesker deltager i den samme oplevelse samtidigt. Derfor involverede vi alle 7 skoler, altså omkring 550 familier.

Men at få budskabet ud til så mange forældre viste sig vanskeligt. Der er adskillige led, man skal igennem, før det lykkes.

Det lykkedes os ikke at interessere den lokale avis i **SMASK**-kampagnen.

Men i andre byer, kunne dette måske være en spændende og effektiv vej at gå? Vores gik gennem skolerne og bibliotekets egne kommunikationskanaler.

Visuel dækserviet til SMASK udarbejdet af Eva Knutz og Thomas Markussen i samarbejde med Odder Bibliotek, tekst og kampagnekoncept af Karin Grand, logo af Trine Skjælborg.

OPGAVE 1:

SMAGK projektet samles man omkring pålæsning i forbindelse med et måltid.

MEN...

HVORDAN føles højtælling egentlig?
Sæt ring om et ord i ordlysten eller
SRIV dine egne stikord!

OPGAVE 2:

læser og lytter til historier på skellige måder. Vi har måske en væner eller særs rutiner.

HVEMKEN type er du?
Sæt flueben ved de bøger der passer til din type...

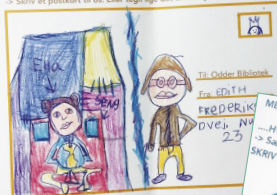
ELLER -> LAV dit eget ikon!

Sofa Læser	Skærm Læser	På-farten Læser	Hvem er du?
Lytter Læser	SLOW Læser	Social Læser	Stole LÆSER
Nat-Læser	Ikke-Læser	Natur Læser	

UDFYLD DE 5 QUIZ-OPGAVER OG VIND EN FAMILIEPRÆMIE!!

OPGAVE 5:

Dette er et tanke-eksperiment.
HVAD tænker du om din bog, i har læst eller lyttet til denne uge?
Er der noget, der har fanget din opmærksomhed?
-> Skriv et postkort til os. Eller tegn lige det du har lyst til!

Navn: Edith
Alder: 4Y
Klassetrin: 4Y
Stolet: ved maden
Lag fortælling sammen i et lille samarbejde. Aflever til din klasseleder. Præmier udloddes omkring 1. dec. 20

OPGAVE 4:

Der er bare nogle tidspunkter, som er end andre, hvis man skal LYTTE til historier eller LÆSE HVIS for andre.

HVORNÅR virker højtælling bedst for dig?
-> TEGN (lemmelige) og angiv HVAD MENER er gode/fårlige tidspunkter!

Hvor søvn får op	☒	Før aftensmaden	☒
Ved morgenmaden	☒	Under aftensmaden	☒
Hvor der regner	☒	Efter aftensmaden	☒

MEN...

...HVORDAN føles højtælling egentlig?
Sæt ring om et ord i ordlysten eller
SKRIV dine egne stikord!

OPGAVE 1:

SMAGK projektet samles man omkring pålæsning i forbindelse med et måltid.

MEN...

HVORDAN føles højtælling egentlig?
Sæt ring om et ord i ordlysten eller
SKRIV dine egne stikord!

OPGAVE 2:

Vi læser og lytter til historier på forskellige måder. Vi har måske nogle særlige rutiner.

HVEMKEN type er du?
Sæt flueben ved de bøger der passer til din type...
ELLER -> LAV dit eget ikon!

Sofa Læser	Skærm Læser	På-farten Læser	Hvem er du?
Lytter Læser	SLOW Læser	Social Læser	Stole LÆSER
Nat-Læser	Ikke-Læser	Natur Læser	

UDFYLD DE 5 QUIZ-OPGAVER OG VIND EN FAMILIEPRÆMIE!!

OPGAVE 5:

Dette er et tanke-eksperiment.
HVAD tænker du om den bog, i har læst eller lyttet til denne uge?
Er der noget, der har fanget din opmærksomhed?
-> Skriv et postkort til os. Eller tegn lige det du har lyst til!

Hj jeg har læst Minz og har lige skrevet Minz. Så nu har jeg mere jeg kan læse. Hilsen Freja

Til Odder Bibliotek fra Freja

B.S. send flere bøger. ♥

Navn: Freja Møller
Alder: 8,5
Klassetrin: 4Y
Stolet: ved maden
Lag fortælling sammen i et lille samarbejde. Aflever til din klasseleder. Præmier udloddes omkring 1. dec. 20

OPGAVE 4:

Der er bare nogle tidspunkter, som er end andre, hvis man skal LYTTE til historier eller LÆSE HVIS for andre.

HVORNÅR virker højtælling bedst for dig?
-> TEGN (lemmelige) og angiv HVAD MENER er gode/fårlige tidspunkter!

Hvor søvn får op	☒	Før aftensmaden	☒
Ved morgenmaden	☒	Under aftensmaden	☒
Hvor der regner	☒	Efter aftensmaden	☒

OPGAVE 3:

Denne opgave er parretet. Vi vil blot vide:

På HVILKE DAGE i ugen har du deltaget i SMAGK hjemme hos jer?

-> Sæt pile i dartboksen i forhold til ugenløg!

OPGAVE 5:

Dette er et tanke-eksperiment.
HVAD tænker du om den bog, i har læst eller lyttet til denne uge?
Er der noget, der har fanget din opmærksomhed?
-> Skriv et postkort til os. Eller tegn lige det du har lyst til!

Vi læser Gummi Tarzan.

Jeg synes at det er en rigtig god bog, men også Senas, fx da Gummi Tarzan bliver mobbet og for buksevand.

Der er fantasi med i og det er bare vildt spændene og fedt. og på en eller anden måde er den også sørgelig.

Til Odder Bibliotek fra Asta V.P.

Gummi Tarzan

OPGAVE 2:

Vi kørte kampagnen to gange. I foråret producerede vi en kampagnofilm med Læseakrobaterne, som blev set omkring 100 gange. Vi sendte skriftligt materiale med råd og anvisninger ud via AULA, til skolelederne, PLC-medarbejderne og lærerne. Leverede plakater til alle skolebiblioteker, der lavede særlige bogudstillinger.

Jeg besøgte alle 7 skoler for at kickstarte projektet til morgensang eller i klasserne. Forsøgsvis ville vi evaluere deltagelsen kvantitativt gennem håndsoprækning fra eleverne.

"Hvor mange har deltaget mindst én dag?" Samarbejdet med skolerne lykkedes ikke i første omgang. Der blev ikke organiseret en tilbagemelding.

Men på biblioteket oplevede vi mange positive reaktioner fra lånerne. I efteråret valgte vi derfor at prøve igen med en ny frisk strategi. Dette skete i samarbejde med forskerne **Eva Knutz** og **Thomas Markussen** fra SDU. Ønsket var at evalueringsmaterialet skulle virke inspirerende for selve deltagelsen. Være engagerende og sjov. Både for skolens personale, forældrene og børnene. **Thomas** og **Eva** udarbejdede en visuel dækkeserviet påtrykt en legende quiz, der

gennem både ord og tegninger søgte af få besvaret spørgsmålene. *"Har det været en god oplevelse?" "Har I lyst til at gøre det igen?" "Er aftensmaden en god ramme for højt læsning?"*.

150 besvarelser blev returneret, hvoraf cirka 100 kom fra én skole, der havde gjort en særlig indsats. Svarene fra de medvirkende var overvældende positive og fantasifulde. Se selv på skemaet!

Med så succesfuld en 2. runde er strategien nu at indføre **SMASK** som et tilbagevendende projekt i skolernes årshjul gennem det stadig tættere samarbejde med biblioteket.

Gør din højtlesning levende

— Med en ægte prof

Som optakt til **SMASK** afholdt vi 3 workshops med skuespiller **Jesper Dupont**, som underviser formidlere og bibliotekarer i højtlesningsteknikker. Foruden 8 år på Aarhus Teater har **Dupont** indspillet utallige lydbøger og har en særlig passion for at bruge stemmen. Han sagde straks ja til at udvikle et kursus særligt for forældre, som var en helt ny målgruppe for ham.

Inden for bibliotekets ramme udbød vi et åbent kursus for alle. Fremmødet var overraskende varieret: bedsteforældre, en nybagt mor med sin mor, en alenefar og mennesker med relation til plejehjem eller private læsegrupper mødte op med et rørende ønske om at blive bedre til at læse højt og fortælle historier for deres nærmeste.

"Når man læser højt for sine børn kan man skabe en helt særlig forbindelse med dem"

*... som kan være vanskelig at finde andre steder"; fortæller **Jesper Dupont**. "Man forsvinder så at sige ind i teksten sammen. Skaber fælles billeder og åbner måske op for at snakke om emner, som ellers ikke ville være en del af ens hverdag."*

Vi ønskede at afprøve konceptets styrke sammen med de meget engagerede forældre til Læseakrobaterne. Pointen med **SMASK** var netop også at skabe opmærksomhed omkring dette, at højtlesning ikke kun er for små børn, der ikke har lært at læse; og at det ikke behøver at være godnat-læsning. Populariteten af lydbøger vidner om, at alle aldersgrupper kan lide at lytte til en god historie. Hvor som helst, når som helst.

Så vi afholdt et familiearrangement, hvor Dupont først videregav sine teknikker til

Læseakrobaterne om eftermiddagen og derefter til deres forældre om aftenen. Børnenes indlevelse og højtlesning udviklede sig med lynets hast og som afslutning

”

Vi mennesker har fortalt hinanden historier, siden vi sad omkring bålet for flere tusinde år siden.

på aftenen skiftedes forældre og børn til at læse højt for hinanden fra scenen. Begge brugte mikrofon og især for børnene gav det et boost til deres selvtillid.

Forældre og børn gav slutteligt hinanden feedback med et nyt og specialiseret fællesprog. *"Du holdt gode pauser!" "Du var god til at skabe øjenkontakt" "Fedt at du skiftede tempo og byggede spænding op"* var nogle af kommentarerne. Stemningen var varm, legende og en smule sårbar. En påmindelse

om hvor tæt vi er på vores følelser, når vi fortæller historier. Sanseligheden i rummet kan gøre, at man kommer tæt på noget, som man ikke helt kan forklare.

"Den samhørighed der opstår er ganske unik og kan skabe oplevelser, som går ind under huden og bliver husket længe efter; modsat de oplevelser vi får gennem skærmen som ofte er mere isolerende end samlende," reflekterede Dupont efter kurset.

Som en ekstra lækkerbissen i **SMASK**-kampagnen fik 100 børn fra mellemtrinnet på Skovbakkeskolen læst højt af "Vildheks" og "Frankenstein" med en lydskulisse, som Dupont havde skabt til lejligheden. I fællesskab lavede vi små øvelser med fokus på at komme til stede i kroppen og begynde at skabe indre billeder. De to store grupper på 50 børn lyttede koncentreret i 45 minutter og fik uden tvivl en litterær oplevelse, de sent vil glemme.

Broer & Bøger

— Design af magiske læserum

Ikke kun romaner og noveller kan bringe følelser og fantasi i spil. Faglitteraturen er en blomstrende genre, som kan fange unge læsere, der ikke tænder på skønlitteratur. Dette at bladre frit i en bog, uden at skulle holde styr på en historie, kan være en hjælp for nogle til at få et tættere forhold til bøger.

I udviklingen af samarbejdet med Parkvejens Skole satte vi i sidste stadie af vores projekt fokus på faglitteraturen og inddrog de kreative og formgivende fag: håndværk og design samt billedkunst i et 2 måneders forløb for alle seks klasser på mellemtrinnet.

I første omgang var idéen blot at skabe et samspil mellem et læst fagmateriale og en formgivningsproces. Såsom at fortælle historien om videnskabsmænd og -kvinder, dramatisere deres liv og deres opfindelser

i træ, billeder eller plastisk materiale. Som figurer, omgivelser, objekter.

Ambitionen voksede dog, da vi kom på titlen "Broer & Bøger". Hvorfor broer? Broer mellem flere verdener. Virkeligheden og fantasien, videnskab og kunst, livet og døden, Danmark og verden, barn og voksen, der var mange associationer... Heriblandt broen mellem skolen og biblioteket.

Hvordan kunne vi skabe en stærkere og mere synlig bro for børnene, der ville få flere af eleverne til at opsøge biblioteket?

Som optakt til projektet besøgte alle 6 klasser biblioteket og blev introduceret til faglitteraturen af børnebibliotekar **Helle Kjærsgaard Nielsen**. De tog godt imod og det blev klart for dem, hvor meget vejled-

ning og inspiration, der var tilgængelig for dem i forhold til at finde en bog, der fanger.

Vi tænkte, hvad nu, hvis de ovenikøbet fik to nye læserum på både skolen og biblioteket, med et fælles æstetisk præg? Ikke præget af legetøj og lyden af små børn, som børnebiblioteker kan være, men for større børn, der ser frem mod teenageårene. Hvor der også kunne afholdes booktalks og højtlesning. To adresser, men én verden. Litteraturens.

Efter en spændende inspirationsdag på Kolding Bibliotek, hvor de fremlagde deres erfaringer fra projektet "Læselyst og Læserum", besluttede vi os for at indlede en designproces med **Nina Røder**, som arbejder med design for play og en brugerinddragende tilgang.

På biblioteket mødte **Nina** Læseakrobaterne, der blev forsynet med tæpper, puder og stole og fik til opgave at vælge en plads og indrette sig på en måde, der var ideelt for at læse.

Vigtige budskaber fra deres undersøgelse var

- Ro
- Omgivet af bøger
- Sidde sammen
- Tæt på et vindue
- Huleagtigt
- Mulighed for at skifte stilling
- Visuelt enkelt
- Minus rod
- Hårdt / blødt underlag

På Parkvejens Skole viste to elever fra hver mellemtrins-klasse **Nina Røder** rundt til deres foretrukne steder på skolen for læsning. Mange af dem var uden for selve skolebiblioteket, på gange og i små rum med borde og stole. Udefra set ikke ideelle til læsning, hverken for børn eller voksne.

Fælles for elevernes ønsker var:

- Stilhed og legefri zone
- Køligere end i klasserne
- Passende til mindre grupper 3-5
- Mørke og hygge, hulestemning

TWEEN LOUNGEN

På biblioteket ryddede personalet på rekordtid et tidligere "madpakkerum" i kælderen, som også blev brugt til opmagasiner. Det fik arbejdstitlen "Tween lounge" og blev malet i smukke rolige farver, der bragte lyset og naturen udenfor til stedet i rummet. Biblioteket investerede i nye møbler til aldersgruppen efter Læseakrobaternes feedback samt lamper i en afstemt kombination af stemningsgivende og målrettet lys. Da rummet, foruden møblerne, stod klar blev biblioteket desværre ramt af en oversvømmelse i løbet af en efterårsnat, der fyldte

250 m² med å-vand fra gulv til loft. Alt blev ødelagt. Processen med at rovere rumme-
ne er på trapperne.

Desto mere betydningsfuldt og festligt var det at indvie det nye læserum på Parkvejen Skole, da den første julesne faldt udenfor. Vi fik skabt omkring 40 nye læsepladser. Rundt omkring i biblioteket placerede vi 20 komfortable stole samt en sofa (begge genbrug fra biblioteket), der skabte nye hyggelige læsekroge. Der blev derudover flyttet rundt på hylderne for at skabe mere ro og overblik.

Derudover blev et tidligere åbent computer-
rum på biblioteket ryddet, roveret og

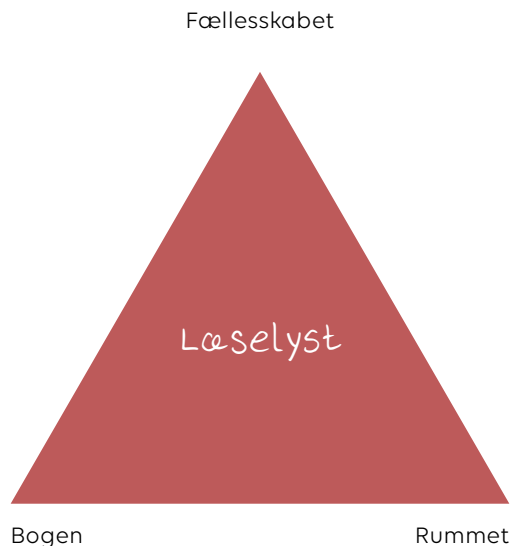
taget i brug, præcis som de var tænkt. Som resultat har skolen oplevet, at der i dag er langt flere børn, der opholder i skolebiblioteket for at læse sammen.

omdannet efter elevernes ønske om at få sig en læsehule. Blå/lilla maling på væggen gav en mørkere og beroligende stemning, væglamper, sækkpuder og specialfremstillede (af genbrugs materiale fra skolens kælder) bænke skabte formidable valgmuligheder for at indrette sig til fordybet læsning. Skolen besluttede sig for at gøre det til skofri zone, samt at aldersbegrænse adgangen, så indskoling og mellemtrin kan have området for sig selv.

Børnenes formgivningsprocesser omkring broer og bøger resulterede i en række poetiske værker, der nu indgår i det nye læserum og sikrer eleverne ejerskabet over området. De stærkeste værker modtog præmier til ferniseringen af det nye læserum i form af fede fagbøger skrevet af Søren Brostrøm og Anja C. Andersen.

Rummet fik en overvældende entusiastisk modtagelse og læsepladserne blev straks

Pyramidens magi - fordybelse

Venskabet mellem skole og bibliotek

— Noget på spil

"Vi ringede på, men min far åbnede ikke døren som sædvanligt. Jeg låste op og sagde farvel til min plejefar". (...) Huset stank af øl, så jeg åbnede nogle vinduer og begyndte at rydde op."

Uddraget er fra en 6. klasse elevs novelle fra tegneserieantologien, vi udgav med eleverne fra Parkvejen Skole. Efter flere inspirerende oplæg gav **Adam O.** (forfatter til "Den rustne verden"-trilogi) eleverne friheden til at skrive en historie ud fra ét billede de selv tegnede. Nogle af historierne havde et alvorligt tema, der var beskrevet med så stor indlevelse, at vi blev i tvivl om eleverne, selv stod midt i vanskelighederne, de malede frem i deres historie.

Det var første gang jeg som projektleder sammen med den pædagogiske leder hav-

”

Jeg vågner ved at mor og far skændes. De skændes altid, når jeg vågner. Jeg tager tøj på. Mørkt tøj.

Elev 6. kl.

de en samtale, hvor vi begge mærkede, at der faktisk var noget mere end bare læselyst på spil.

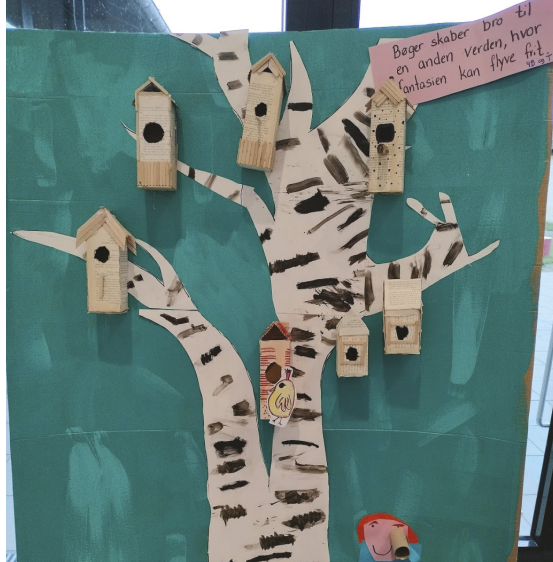
Dilemmaet i at udgive historierne offentligt med børnenes navne fordrer, at man tænker sig om. Hvor tungt vejer styrken i at

lade børnenes stemme blive hørt? I forhold til sårbarheden for dem og måske deres familie, hvis historien var et billede af deres virkelighed? Vi reflekterede over for og imod, talte med lærerne og siden direkte med forældrene, der godkendte udgivelsen. Således fandt vi frem til, at alle historier kunne trykkes uden konsekvenser for børnene. Afklaringsprocessen viste tydeligt, at projektet var begyndt at betyde noget. Den slags situationer har stort potentiale for at rykke nærmere hinanden.

FORPLIGTENDE AFTALE

Efter den vellykkede proces med tegneserierevolutionen tog Parkvejens Skoles pædagogiske leder initiativ til at udarbejde en samarbejdsaftale, hvori vi definerede og afstemte forventninger, roller og fremtidsplaner.

Vi tog fra bibliotekets side imod invitationen med kyshånd. Ud over et endnu tættere samarbejde med Parkvejens Skole, fik aftalen en positiv effekt på udviklingen af dialogen med de øvrige skoler. Den etablerede et positivt og transparent eksempel at følge, og dermed ønsket om også at være med i det, vi havde skubbet i gang.

OVERSKRIFTER FRA SAMARBEJDSAFTALEN

Målsætning om at fremme læselyst

Rolle- og ansvarsfordeling

Aftaler omkring kommunikationsprocedurer

Rammesætning, tidsforbrug i forhold til årshjul

Specifikation af skoleprojekter og fritidstilbud ...

Bevidstgørelse og justering af metoder i de to arbejdskulturer

Tips til projektlederne ...

- 1. Sæt dig selv i spil.** Fortæl børnene din historie. Hvem du er og hvad du elsker at læse. Og lyt!
- 2. Find sjove måder at skabe følelser og forventning til nye projekter.** Nysgerrighed.
- 3. Vis tillid til børnenes dømmekraft.** Hvis de keder sig i et projekt, er det nok fordi, du selv keder dig.
- 4. Start med idéer som andre har afprøvet der virker.** Find derefter på nye projekter. Det gir' gejst.
- 5. Sats din energi på de ildsjæle,** der er klar til at engagere sig og samarbejde. Energien vil brede sig.
- 6. Præsenter en tydelig og tidsafgrænset vision** for hver enkelt projekt.
- 7. Aftal fra starten med partnere at lave evaluering,** så indvendinger undervejs ikke kommer til at bremse processen for meget.
- 8. Spørg altid dig selv: er det jeg laver lige nu, noget børnene kan mærke?** Involver dem tidligt.
- 9. Skab værker, og kopier kunstnerens proces.** Fest og fejring, når det lykkedes frem for flueben.
- 10. Spørg børnene til råds om alt, både i små og store grupper.** Evaluér alle projekter sammen.
- 11. Lad børnene gå forrest og introducere hinanden for nye projekter.** Fra skole til skole for eksempel.
- 12. Skab læserum,** der stimulerer til fokus, fordybelse og fællesskab.
- 13. Brug børnebibliotekarens viden!** Find måder at guide børnene til den rigtige bog eller genre.
- 14. Lad børnene vide, hvordan deres engagement påvirker beslutninger.** Sig tak.
- 15. Validér alle genrer,** også de digitale.
- 16. Tag billeder og video** det viser vigtigheden (husk GDPR-regler).
- 17. Del jeres fremskridt med omverden.** Medier, eller andre skoler og biblioteker. Børnene elsker det.

Ægte læselyst opstår, når man har oplevet, hvad det vil sige, at komme helt ind i bogen. Så fordybet og grebet, at man ikke slipper før sidste side.

Sådan beskriver én af de 550 børn fra mellemtrinnet i Odder Kommune følelsen. De har alle været med i 1,5 års projekt med læselysten i centrum, i hvilket Odder Bibliotek har startet nye samarbejder med kommunens 7 skoler.

Hvad vi har oplevet og lært i projektet kan I læse om i denne folder, der handler om: inspirationsgruppen **Læseakroberne**, der mødes hver uge, **Tegneserierevolutionen** der rullede på 3 skoler med over 300 medvirkende børn, højt-læsnings- og familiekampagnen **SMASK – læs med mad i munden** og endelig om **Broer & Bøger** – et forvandlings-eksperiment med faglitteraturen og de kreative fag som afsæt til en designproces, der førte til et nyt magisk skolebibliotek og 40 nye læsepladser, som børnene var medskabere af.

I vil følge en rejse, hvor unikke venskaber opstod. Testet og styrket gennem troen på litteraturen som en smuk og uundværlig del af børns erfaringsverden.

Støttet af

